ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 105, Haziran 2020, s. 146-172

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.42978>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
20.04.2020

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.06.2020

Dr. Öğr. Üyesi Gökçen GÖÇEN

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD
ggocen@fsm.edu.tr

Hamiyet GÖKMEN

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yabancılara
Türkçe Öğretimi Programı, Yüksek Lisans Öğrencisi
hamiyet.gokmen@hotmail.com

Bedia ŞAHİN

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yabancılara
Türkçe Öğretimi Programı, Yüksek Lisans Öğrencisi
bediasahin@hotmail.com

Mustafa ÇELEBİ

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yabancılara
Türkçe Öğretimi Programı, Yüksek Lisans Öğrencisi
mustafacelebi@yandex.com

**YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE OKUMA KİTAPLARINDA YER ALAN
FİİLLERİN İNCELENMESİ**

Öz

Sözcüklerin öğretimi sürecinde sık kullanılan sözcüklerin seçilmesi, sözcüklerin basitten zor seviyeye doğru sınıflandırılması ve bu sınıflandırmanın takip edilmesi önemlidir. Bu seçim ve sınıflandırma sürecinde fiillerin de ayrı bir yeri vardır. Hangi seviyede, hangi fiillerin, ne kadar öğretilmesi gerektiğinin belirlenmesi sözcük öğretimi açısından bir ihtiyaçtır. Bu belirleme süreci, sıklık çalışmalarından çıkan sonuçlara göre yapılmaktadır. Sıklık çalışmaları, yabancılar için hazırlanmış ders kitapları ve öğrencilerin sözlü ya da yazılı anlatımları üzerinde yapılabilir. Aynı zamanda dilin bağlam içindeki kullanımını yansıtan okuma kitaplarının da

incelenmesi hedef fiillerin farkına varılması açısından önemlidir. Bu önemden hareketle, çalışmada yabancılar için hazırlanmış okuma kitaplarında yer alan fiilleri, fiillerin kullanım sıklığını ve fiillerin dil seviyelerine nasıl dağıldığını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaçla, doküman analiziyle hazırlanan çalışmada doküman olarak Erdem Yayınları tarafından A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde hazırlanmış yabancılar için Türkçe okuma kitapları incelenmiştir. Çalışma sonucunda okuma kitaplarında kullanılan fiillerin neler olduğuna, kullanım sıklığına ve fiillerin dil seviyelerine dağılımına ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Türkçe Eğitimi, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, Sözcük Öğretimi, Sözcük Sıklığı, Sözcük

AN INVESTIGATION OF VERBS FOUND IN THE TURKISH GRADED READERS FOR FOREIGNERS

Abstract

It is important to select frequently used words, to classify these from easy to difficult and to follow this classification while teaching vocabulary. Verbs are also classified separately. Teaching vocabulary needs identification of verbs in terms of which ones to be taught in what level and how much to be taught. This process of identification is based on the results of frequency studies. Such studies may focus on coursebooks for foreigners and written or oral narrations of students. It is also important to investigate graded readers that reflect the language use in context so that the target verbs can be identified. Therefore, this study aims to determine the verbs found in graded readers, their frequency of use and distribution among language levels. To this end, the study employs document analysis. Turkish graded readers at A1, A2, B1, B2 and C1 levels published by Erdem Publications have been analyzed and the results revealed the verbs used in these graded readers, their frequency of use and distribution across language levels.

Keywords: Teaching Turkish, Teaching Turkish As A Foreign Language, Teaching Vocabulary, Word Frequency, Vocabulary

1. Giriş

Sözcükler, bir dilin temelini oluşturmaktadır. Dilin anlam kazanması, duygu ve düşüncelerin ifade edilmesi, insanlarla iletişim kurulması, dil kurallarının öğrenilmesi ve dil becerilerinin etkili kullanılması sözcükler vasıtasıyla olmaktadır. Özbay ve Melanlıoğlu'na (2008: 32) göre ifade edilmek istenen düşünce ve tavırların bir göstergesi olan sözcükler Güneş'in (2013: 22) belirttiği gibi dili etkili ve güzel kullanma, tam ve hızlı olarak anlama, duygu ve düşünceleri açık ve anlaşılır bir şekilde eksiksiz olarak ifade etme gibi becerileri geliştirmeye katkı sağlamaktadır.

Bir iletişim aracı olan sözcükler anlamı ve dil bilgisi görevi olan, tümce kuruluşuna yarayan, tümce kuruluşunda etken rol oynayan, bir kavrama karşılık gelen ya da kavramlar arasında ilişki kuran ses ya da sesler topluluğudur (Ediskun, 2004; Ergin, 1977; Gencan, 1979; Kantemir, 1997; Korkmaz, 1992). Buna göre sözcüklerin bir kavramı işaret ettiğini ya da kavramlar arasında bağlantı kurduğunu; bir varlığı, nesneyi karşılayan bir anlamının ve tümce içerisinde bir görevinin olduğunu söylemek mümkündür.

Bir kişinin bildiği ve kullandığı sözcükler, kişinin sözcük dağarcığında yer almaktadır. Sözcük dağarcığı bireyin zihninde yer alan; bireyin bildiği, anladığı ve kullandığı sözcüklerin tamamı, sözcüklerin toplamıdır (Akyol ve Temur, 2013; Çiftçi ve Çeçen, 2013; Göçer, 2015). Sözcük dağarcığının çeşitliliği, zenginliği bireylerin dili kullanmadaki becerilerini doğrudan etkilemektedir. Göçer ve Okur'un (2015: 65) belirttiği gibi dinleme becerisinde bir sözcüğü doğru anlayabilme, konuşma becerisinde sözcüğü doğru telaffuz edebilme, okuma becerisinde sözcüğü doğru anlamlandırabilme ve yazma becerisinde sözcüğü doğru yazabilme becerileri ön plana çıkmaktadır. Bireyler, ne kadar çok sözcük bilirlerse okuduklarını ve dinlediklerini daha rahat bir biçimde anlarlar; ifade etmek istediklerini daha kolay, daha doğru bir biçimde söylerler ve yazarlar. Karatay'a (2007: 144) göre dört temel becerinin aktif kullanılabilmesi, zengin bir sözcük dağarcığıyla yakından ilişkilidir. Buna göre dil becerilerinin kazandırılması ve geliştirilmesi için öğrenenlerin sözcük dağarcıklarının zenginleştirilmesine önem verilmelidir (Özbay, Büyükkiz ve Uyar, 2011: 151). Yabancı dil öğretiminde de "Sözcük bilgisi dört temel dil becerisinin ve dil bilgisinin tamamlayıcısı niteliğindedir ve bu alanların geliştirilmesinde temel rol üstlenir." (Kurudayıoğlu ve Dölek, 2019: 30). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler açısından düşünüldüğünde ise "Öğrenenlerin sözcük öğrenme ihtiyaçları ana dili Türkçe olanlara göre daha farklıdır ve daha çok çaba gerektirir." (Karatay, 2020: 256). Bu anlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde, öğrenenlerin dil becerilerini etkili kullanabilmeleri için sözcük öğretimine ve sözcük dağarcığının geliştirilmesine daha fazla önem verilmelidir.

Sözcük dağarcığından seçilerek günlük hayatta kullanılan sözcükler, dili kullananların yaşadığı çevre, eğitimi, yaşı, mesleği, sosyo-ekonomik durumu gibi bazı faktörlerden etkilenmekte olduğundan anlatım esnasında seçilen sözcükler kişiden kişiye değişmektedir. Sözü edilen farklı faktörler ile bazı sözcükler, Pilav'ın (2008) belirttiği gibi bazı kişiler tarafından daha sık kullanılmaktadır. Ayrıca, bazı sözcükler anlatım esnasında kişilerin çoğu tarafından tercih edildiğinden daha yaygın olarak da kullanılmaktadır.

Dili kullanan kişiler tarafından sözlü ya da yazılı anlatımda bir sözcüğün ne kadar kullanıldığını ifade eden sözcük sıklığı, bir sözcüğün diğer sözcüklere göre daha sık ya da seyrek olarak kullanıldığını göstermektedir (Aksan, 1998; Karadüz, 2004). Sözcük sıklığı, sözcüğün bir konuşmada ya da yazıda gerçekleşme sayısını, bir derlemde kaç defa geçtiğini belirtmektedir (Aksan ve Yaldir, 2011; Vardar, 2002). Buna göre sözcük sıklığında, sözcüğün tekrar eden kullanımının incelendiği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda bir sözcük ortak kullanımı açısından da incelenebilir. Bir sözcüğün kaç kişi tarafından ortak kullanıldığı sözcük yaygınlığını belirtmektedir (Karadağ, 2005; Kurudayıoğlu, 2005). Buna göre her bir sözcük için sık olarak ya da yaygın olarak kullanılıp kullanılmadığı gibi bir değer olduğunu söylemek mümkündür. Bu değer, yazılı ya da sözlü metinler üzerinde yapılan sıklık çalışmalarından çıkan sonuca göre bir sözcüğün bir metinde, diğer sözcüklere göre kullanımına bakılarak anlaşılabilir. Sözcüklerin kullanım sıklığı, günlük hayatta daha çok hangi sözcüklerin tercih edildiğini ve dil öğretiminde kullanılacak materyallerde, ders kitaplarında, okuma kitaplarında hangi sözcüklerin tercih edileceğine dair bir başvuru niteliği taşımaktadır.

Dil eğitiminde, sözcüklerin öğretimi konusunda hangi sözcüklerin öğretileceğinin karar verilmesi sürecinde de sözcüklerin sık ve yaygın olarak kullanılıp kullanılmadığı etkili olmaktadır. Dil öğretiminde sık ve yaygın olarak kullanılan sözcüklerin öncelikli olarak öğretimi esastır (Açık, 2013a; Bağcı ve Başar, 2013; Demirel, 2012; Güzel ve Barın, 2013). Aksu ve Adalı'nın (2018: 18) belirttiği gibi "Ana dili Türkçe olanlara, yabancılar, iki dilli

olanlara veya ana dili Türk lehçelerinden biri olanlara Türkçe sözcük ve dil bilgisi öğretiminin yanı sıra seviyelere uygun temel sözlüklerin, iki dilli sözlüklerin, okuma kitaplarının ve konuşma kılavuzlarının hazırlanmasında da sıklık çalışmalarından yararlanılması isabetli olacaktır.”.

Ölker’e (2011) göre sözcük sıklığı çalışmaları öncelikle bir yabancı dili öğrenmeye başlayanlara başlangıç aşamasında hangi sözcüklerin verileceğini bulabilmeyi sağlar. Hangi sözcüklerin ne zaman ve ne kadar öğretilecek olduğunun belirlenmesinde sözcük sıklığına yönelik yapılan araştırmaların sonuçları etkili olmaktadır (Göçen, 2016: 121). Aksan’ın (1998: 19) belirttiği gibi yabancı dil öğretiminde, hedef dilin en sık geçen, en gerekli kelimelerinin saptanması ve buna uyulması öğretimin başarısını etkileyecektir.

Sözcük sıklığı ile ilgili ilk çalışmalar batı dünyasında yapılmıştır. Bu alandaki sözcük sıklığı çalışmaları arasında bulunan *Teacher’s Word Book* (Thorndike, 1921), *A General Service List of English Words* (West, 1959), *Computational Analysis of Present-Day American English* (Kucera ve Francis, 1967), *The Teacher’s Book of 30000* (Thorndike ve Lorge, 1972) isimli çalışmalar, ilk ve önemli çalışmalar olarak kabul edilmektedir.

Türkçe için yapılan sıklık çalışmalarına bakıldığında ise bu konuda yapılan çalışmaların öncelikle eğitim alanında yapıldığı fark edilmektedir. Amerikalı bilim adamı Birdge tarafından yapılan çalışma Türkçe için bir ilk sayılabilir. Birdge, üç eserden toplam 15.000 kelime tespit etmiştir. Bununla birlikte, Pierce (1963) tarafından yapılan çalışma da önemli bir sıklık çalışmasıdır. Pierce çalışmasını konuşma dili ve yazı dili olarak iki başlıkta oluşturmuş; konuşma dili için 137.000, yazı dili için ise 1.000.000 kelime ele almıştır. Bunların yanında *Bir Dili Öğrenmek İçin En Lüzumlu Kelimeler ve Bu Kelimelerin Belirtme Usulü* (Aksoy, 1936), *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü* (Göz, 2003), *Türkçenin Ters Sıklık Sözlüğü* (Memoğlu Süleymanoğlu, 2006), *Türkçenin Sıklık Sözlüğü Edebî Eserlerde Sık Kullanılan Sözcükler* (Memoğlu Süleymanoğlu, 2014), *Çağdaş Türkçenin Sıklık Sözlüğü* (Aksu ve Adalı, 2018) gibi çalışmalar da Türkçe için yapılan önemli sıklık çalışmalarıdır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında da sıklık çalışmaları yapılmaktadır (Aşık, 2007; Çelik, 2014; Erdoğan 2019; Göçen, 2016, Güvendik, 2019; Mustafaoğlu, 2018; Özdemirel, 2017; Serin, 2017; Zorpuzan, 2018). Bu alanda yapılan çalışmaların ortak noktası farklı dil seviyelerinde, farklı metinlerde yer alan sözcüklerin çeşitliliğini ve sözcüklerin kullanım sıklığını betimlemektir. Ancak çalışmalar incelendiğinde, genellikle ders kitapları üzerinde çalışmalar yapıldığı ve inceleme alanı olarak da tek bir dil seviyesinin seçildiği görülmektedir. Oysaki sözcüklerin öğretimi konusunda kesin bir ölçüt oluşturulmak isteniyorsa ders kitaplarıyla birlikte öğrencilerin yazılı, sözlü anlatımlarının da incelenmesi ve yapılan incelemelerde bütün dil seviyelerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bununlarla birlikte yabancılar için hazırlanmış okuma kitaplarının incelenmesi de hangi seviyede, hangi sözcüklerin öğretileceğine yönelik bir ölçüt belirlemek için önemlidir. Okuma kitaplarının incelenmesiyle bağlam içinde ve belirli temalar etrafında sık kullanılan sözcükler ortaya konabilecek ve hedef söz varlığının farkına varılacaktır. Alanyazın incelendiğinde yabancılar için Türkçe okuma kitapları üzerinde yapılan bir sıklık çalışmasının olmadığı görülmektedir. Buna göre okuma kitapları üzerinde bir sıklık çalışması yapılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Okuma kitapları üzerinde yapılacak bir sıklık çalışması sonucunda, farklı dil seviyelerindeki okuma kitaplarında var olan söz varlığı unsurları betimsel bir şekilde sunulabilir. Elbette bu betimleme, yabancılar için Türkçe sözcük öğretimi alanı için hedef sözcüklerin görülmesi açısından oldukça önemlidir. Ancak böyle bir betimlemede, her bir dil seviyesine yönelik hazırlanmış sözcük listelerinde tekrar eden sözcükler olacaktır. Ayrıca, bir sözcüğün ilk defa kullanıldığı dil seviyesinin hangisi olduğunu fark etmek de zor olacaktır. Yabancılar için Türkçe okuma kitapları üzerinde yapılacak bir sıklık çalışmasında, sözcüklerin ilk defa kullanıldığı dil seviyesini de tespit etmek, ilgili sözcüğün öğretiminin gerçekleştirilebileceği dil seviyesi hakkında da eğitimcilere fikir verecektir. A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerindeki okuma kitaplarında, sözcüklerin ilk defa kullanıldığı dil seviyesini tespit etmek, listelerde her bir dil seviyesinde ilk defa ve yeni olarak kullanılan sözcüklere yer vermek sözcüklerin dil seviyelerine dağılımını ortaya koymak demektir. Böylece, alanyazında yapılan sıklık çalışmalarının sonunda ortaya konan seviyelere yönelik sıklık listelerinden farklı olarak böyle bir çalışmayla oluşturulan sıklık listelerinde tekrar eden sözcüklere yer verilmeyecek; sıklık listeleriyle yalnızca her bir dil seviyesinde ilk ve yeni olarak kullanılan sözcükler sunulabilecektir. Göçen (2016) çalışmasında, yabancılar için hazırlanmış ders kitaplarındaki temel sözcükler, ikilemeler, deyimler, atasözleri gibi söz varlığı unsurlarını tespit etmiş ve bunların ilk defa kullanıldığı dil seviyesine göre sıklık listeleri sunmuştur. Benzer bir çalışma yabancılar için Türkçe okuma kitapları üzerinde yapılmamıştır. Bu anlamda yabancılar için Türkçe okuma kitapları üzerinde sözcük sıklığı çalışması yapılmasına ve sıklık çalışmasında incelenen söz varlığı öğelerinin ilk defa kullanıldığı dil seviyelerine ayrılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir. Böylece benzer yöntemlerle öğrenenlerin anlatımlarından, ders kitaplarından ve okuma kitaplarından seviyelere göre elde edilen sözcük listelerinin birleştirilmesi ile hangi seviyede, hangi sözcüklerin öğretilbileceğine yönelik seviyelere yönelik sözcük listelerine de ulaşılabilir.

Yabancılar için hazırlanmış okuma kitapları üzerinde yapılacak sıklık çalışmaları isim, fiil, ikileme, deyim, atasözü gibi söz varlığının farklı unsurları açısından ayrı çalışmalar olarak yapılabilir. Böylece derinlemesine verilere ulaşılabilir; bir söz varlığı unsurunun farklı dil seviyelerindeki kullanımları, dil seviyelerine dağılımı izlenebilir; kullanımlar arasında karşılaştırmalar yapılabilir. Yabancılar için Türkçe okuma kitapları üzerinde yapılacak sıklık çalışmasının derinlemesine olabilmesi için bu çalışmada incelenmek üzere okuma kitaplarında yer alan fiiller seçilmiştir. Çalışma kapsamında incelenmek üzere fiillerin seçilmesinin sebebi, yabancı dil öğrenenlerin isimlerle birlikte fiilleri de öncelikli olarak öğrenmeleridir (Açık, 2013b; Barın, 2003).

Bu bağlamda alanyazında sözü edilen eksikliklerden hareketle çalışmada, yabancılar için hazırlanmış Türkçe okuma kitaplarının incelenmesine ve incelemenin derinlemesine olabilmesi için okuma kitaplarındaki fiillerin kullanım sıklığının ve seviyelere dağılımının incelenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Araştırmada, “Yabancılar için hazırlanan Türkçe okuma kitaplarında yer alan fiiller ile fiillerin kullanım sıklığı nedir ve fiillerin dil seviyelerine dağılımı nasıldır?” sorusundan hareketle Erdem Yayınları tarafından hazırlanan A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerindeki yabancılar için Türkçe okuma kitaplarında yer alan fiilleri, fiillerin kullanım sıklığını ve seviyelere dağılımını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada cevap aranan sorular şunlardır:

1. Yabancılar için Türkçe okuma kitaplarında (A1, A2, B1, B2, C1) yer alan toplam ve farklı fiillerin sayısı nedir?

2. Yabancılar için Türkçe okuma kitaplarında (A1, A2, B1, B2, C1) yer alan fiiller hangileridir?

3. Yabancılar için Türkçe okuma kitaplarında (A1, A2, B1, B2, C1) her seviyede *farklı* ve *yeni* olarak yer alan fiillerin sayısı nedir?

4. Yabancılar için Türkçe okuma kitaplarında (A1, A2, B1, B2, C1) her seviyede *farklı* ve *yeni* olarak yer alan fiiller hangileridir?

Bu çalışma, yabancılar için hazırlanan Türkçe okuma kitapları üzerinde ve tüm dil seviyelerini kapsar nitelikte yapılan ilk sıklık çalışması olması bakımından önemlidir. Ayrıca, farklı dil seviyelerindeki okuma kitaplarında yer alan fiillerin ilk defa kullanıldığı dil seviyesini tespit ederek her bir dil seviyesinde ilk defa ve yeni olarak kullanılan fiillerin listesini sunması bakımından da önceki çalışmalardan ayrılmaktadır. Çalışmanın Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında, hangi fiillerin hangi dil seviyesinde öğretileceği konusunda araştırmacılara ve uygulayıcılara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere yönelik hazırlanan Erdem Yayınlarının A1, A2, B1, B2 ve C1 seviye okuma kitaplarında hangi fiillerin, hangi kullanım sıklığıyla bulunduğunu ve fiillerin dil seviyelerine dağılımının nasıl olduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan çalışmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesinde temel amaç araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

2.2. İncelenen Dokümanlar

Çalışmada Erdem Yayınları tarafından Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanan A1, A2, B1, B2 ve C1 seviye Türkçe okuma kitapları incelenmiştir. İncelenen okuma kitaplarıyla ilgili bilgiler bir tablo ile şöyle gösterilebilir:

Tablo 1. Çalışmada İncelenen Okuma Kitaplarına Yönelik Bilgiler

Kitapların Adları	Seviye	Sayı
Hacivat ve Karagöz Sultan Ahmet'e Gidiyor	A1	1
Bostan ile Gülistan	A2	1
Don Kişot	B1	1
Leyla ile Mecnun	B1	1
Çocuk Kalbi	B2	1
Demir Yolu Çocukları	B2	1
Deniz Altında 20.000 Fersah	C1	1
Küçük Kadınlar	C1	1
Toplam		8

Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışma kapsamında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde olmak üzere toplam 8 yabancılar için Türkçe okuma kitabı incelenmiştir.

2.3. Veri Toplama Süreci

Yabancılar için hazırlanan Türkçe okuma kitaplarında hangi fiillerin kullanıldığını, bu fiillerin kullanım sıklığını ve fiillerin dil seviyelerine dağılımını ortaya koymak amacıyla

yapılan çalışmada, verilerin toplanması işlemine ilk olarak 2019-2020 güz yarısında başlanmıştır. Ekim-Kasım 2019 aylarında ilk olarak Erdem Yayınları tarafından Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için yayınlanan A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesi okuma kitaplarına ulaşılmıştır. Basılı olan kitapların bilgisayar ortamına aktarılmasıyla veriler üzerinde inceleme başlamıştır. Araştırma kapsamında verilerin toplanması, analiz edilmesi, literatür taramasının yapılması ve verilerin alanyazında var olan çalışmalarla desteklenmesi sürecinde bilimsel araştırma ve yayın etik ilkelerine uyulmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Yabancılar için hazırlanan Türkçe okuma kitaplarına yönelik verilerin elde edilmesinde içerik ve frekans analizi esas alınmıştır. Çalışmada yabancılar için hazırlanan Türkçe okuma kitaplarında bulunan fiillerin kullanım sıklığı ve seviyelere dağılımı ortaya konmuştur. Bu süreçte, okuma kitaplarında yer alan toplam ve farklı fiil sayılarını tespit etmek ve fiillerin kullanım sıklığını ortaya koymak amacıyla CİBAKAYA 2.3 programı kullanılmıştır. Okuma kitaplarında hangi fiillerin bulunduğu ve bunların kullanım sıklığının ne olduğuna yönelik yapılan inceleme sürecinde şu işlemler yapılmıştır:

- Verilerin analizi için A1, A2, B1, B2, C1 seviyelerindeki yabancılar için Türkçe okuma kitapları basılı olarak alınmış ve word dosyasına aktarılmıştır.
- Göçen'in (2016) çalışmasındaki işlem basamaklarına uyularak, her bir dil seviyesi için ayrı dosyalar oluşturulmuştur. Dosyalardaki görseller, sayfa numaraları gibi inceleme alanına dâhil olmayan bölümler silinmiştir.
- Baş'ın (2011) çalışmasından hareketle metinlerde ikileme, deyim, atasözü gibi kalıplaşmış olarak yer alan ifadeler kalıp olarak tespit edilmiştir. Ancak yapılan çalışma kapsamında yer almadığı için bunlar metinlerden silinmiş yalnızca fiillerin incelenmesi yapılmıştır.
- Kurudayıoğlu ve Karadağ'ın (2005) çalışmasından hareketle fiillerdeki zaman ve kişi ekleri silinmiş; kök ya da gövde olacak şekilde "taban" olarak incelemeye dâhil edilmiştir.
- Birleşik fiillerin kullanılan program tarafından tek bir sözcük olarak algılanabilmesi için birleşik fiiller arasına "+" işareti konmuştur.
- Fiillerin anlam bakımından incelenmesi ise çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

CİBAKAYA 2.3 programı ile incelenen okuma kitaplarının her biri için kitaplarda hangi fiillerin bulunduğu listesine ve fiillerin kullanım sıklığına ulaşılmıştır. Bu listelerin Microsoft Office Excel programına aktarılmasıyla veriler arasında karşılaştırma yapmak mümkün olmuştur. Programın "Pivot Table" (özet tablo) özelliği kullanılarak bir fiilin ilk defa kullanıldığı dil seviyesi tespit edilebilmiş ve böylece fiillerin dil seviyelerine dağılımı incelenmiştir. Elde edilen tüm veriler, tablolar ile sunulmuştur.

3. Bulgular

Bu bölümde öncelikle, yabancılar için hazırlanmış Türkçe okuma kitaplarında yer alan toplam ve farklı fiil sayıları ortaya konmuştur. Daha sonra okuma kitaplarında kullanılan fiillerin hangileri olduğu, fiillerin kullanım sıklıklarıyla birlikte sunulmuştur. Son olarak, okuma kitaplarında yer alan fiillerin dil seviyelerine dağılımı incelenmiştir. Bu süreçte her bir fiilin ilk defa kullanıldığı dil seviyesi tespit edilmiş; yeni kullanılan fiiller için toplam ve farklı fiil sayısı

belirlenmiştir. Ardından, her bir dil seviyesinde ilk defa ve yeni olarak kullanılan fiiller için dil seviyelerine yönelik sıklık listeleri oluşturulmuştur.

3.1. Yabancılar İçin Türkçe Okuma Kitaplarında (A1, A2, B1, B2, C1) Yer Alan Toplam ve Farklı Fiillerin Sayısına Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, okuma kitaplarında yer alan toplam ve farklı fiil sayısı incelenmiştir. Okuma kitaplarında yer alan fiillerin sayısı bir tablo ile şöyle gösterilebilir:

Tablo 2. Okuma Kitaplarında Yer Alan Toplam ve Farklı Fiillerin Sayısı

Seviye	Toplam Fiil Sayısı	Farklı Fiil Sayısı	Fiil Kat Sayısı (Farklı Fiil Sayısı/Toplam Fiil Sayısı)
A1	37	17	0,45
A2	2291	362	0,15
B1	4479	520	0,11
B2	5092	654	0,12
C1	5483	557	0,10
A1-C1	17382	1093	0,06

Tablo 2'ye göre farklı seviyelerdeki okuma kitaplarında yer alan toplam fiil sayısı 37-5483, farklı fiil sayısı ise 17-654 arasında değişmektedir. Tüm kitapları okuyan bir öğrenen toplamda 17382 olmak üzere 1093 farklı fiille karşılaşmaktadır.

Kitaplarda toplam fiil sayısının en fazla olduğu seviye C1 seviyesi, farklı fiil sayısının en fazla olduğu seviye ise B2 seviyesidir. Toplam fiiller içinde farklı fiillerin yer alma oranını gösteren fiil katsayısı incelendiğinde ise, temel seviyede toplam fiiller içinde daha fazla sayıda farklı fiilin yer aldığı görülmektedir.

3.2. Yabancılar İçin Türkçe Okuma Kitaplarında (A1, A2, B1, B2, C1) Yer Alan Fiillerin Hangileri Olduğuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu bölümde incelenen yabancılar için Türkçe okuma kitaplarında hangi fiillerin hangi kullanım sıklığıyla yer aldığı incelenmiştir.

Yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının farklı dil seviyelerinde yer alan ve her bir dil seviyesinde en sık kullanılan 50 fiil aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Okuma kitaplarında yer alan bütün fiiller, bulgular bölümünün 4. bölümünde sunulan tabloda görülmektedir.

Tablo 3: Okuma Kitaplarında Yer Alan Fiiller

A1	f	A2	f	B1	f	B2	f	C1	f
git-	5	başar-	529	i-	549	i-	951	i-	534
bak-	4	ol-	131	de-	216	de-	351	de-	303
bil-	4	et-	72	ol-	207	ol-	196	ol-	289
buyur-	3	gel-	64	gel-	120	gel-	117	gel-	157
et-	3	ver-	51	başla-	114	başla-	94	git-	157
iste-	3	gör-	48	gör-	108	yap-	94	iste-	140
söyle-	3	iste-	48	yap-	101	iste-	86	gör-	138
gör-	2	git-	42	iste-	94	git-	82	yap-	97
görü-	2	başla-	33	git-	92	gör-	75	söyle-	96

al-	1 oku-	31 bak-	86 söyle-	69 çık-	94
buluş-	1 söyle-	31 düşün-	73 bak-	68 sor-	87
dön-	1 yap-	30 ver-	65 al-	63 başla-	83
gez-	1 bak-	28 al-	57 düşün-	63 geç-	81
gir-	1 kal-	28 söyle-	55 çık-	61 bak-	79
otur-	1 ye-	28 bil-	49 çalış-	54 al-	68
sat-	1 geç-	27 öl-	43 konuş-	52 dön-	64
yap-	1 konuş-	27 anla-	42 sor-	52 çalış-	60
	al-	25 çık-	41 anlat-	46 bil-	59
	düşün-	24 anlat-	40 geç-	42 konuş-	57
	sor-	21 üzü-	37 bil-	41 düşün-	50
	de-	18 bırak-	36 ver-	41 ver-	50
	anlat-	17 dön-	35 gir-	39 kal-	49
	bul-	16 sor-	35 otur-	37 görün-	48
	çalış-	16 bağı-	34 ağla-	36 dur-	47
	getir-	16 duy-	33 bağı-	35 gir-	45
	çık-	15 bul-	32 üzü-	32 in-	42
	bil-	14 geç-	31 devam et-	31 bağı-	36
	göl-	14 bekle-	30 yaz-	31 bekle-	36
	bitir-	13 konuş-	30 sev-	27 duy-	36
	duy-	13 oku-	30 bekle-	26 otur-	35
	i-	13 ağla-	28 getir-	25 sev-	35
	tanı-	13 kal-	27 salla-	25 bul-	32
	dön-	12 yaşa-	27 aç-	24 anlat-	31
	otur-	12 savaşı-	26 anla-	24 anla-	29
	şaşı-	12 unut-	26 dön-	22 getir-	28
	anla-	11 dur-	25 oku-	22 bırak-	26
	çek-	10 ye-	23 öl-	22 izle-	26
	çık-	10 götür-	21 götür-	21 götür-	25
	öldür-	10 karşılaşı-	21 koş-	21 unut-	25
	davran-	9 sev-	21 çıkar-	20 giy-	24
	dur-	9 kalk-	20 kal-	20 ye-	24
	harc-	9 otur-	20 koy-	20 devam et-	23
	koş-	9 uyu-	20 yaşa-	20 koy-	23
	bekle-	8 düş-	19 bul-	19 oku-	23
	bırak-	8 kurtar-	18 bırak-	18 uyu-	23
	bulun-	8 affet-	17 davran-	18 aç-	22
	çağır-	8 ayrıl-	17 dur-	18 hisset-	22
	gir-	8 yaklaşı-	17 duy-	18 ilerle-	22
	hazırla-	8 aç-	16 gerek-	18 cevap ver-	21

kazan-	8 çalış-	16 gül-	18 kork-	21
--------	----------	---------	----------	----

Tablo 3 incelendiğinde, her bir dil seviyesinde en sık kullanılan fiiller görülmektedir. Buna göre A1 seviyesinde en sık kullanılan ilk 10 fiil “*git-, bak-, bil-, buyur-, et-, iste-, söyle-, gör-, görüş-, al-*” fiilleridir. A2 seviyesinde en sık kullanılan ilk 10 fiil “*başar-, ol-, et-, gel-, ver-, gör-, iste-, git-, başla-, oku-*” fiilleridir. B1 seviyesinde en sık kullanılan ilk 10 fiil “*i-, de-, ol-, gel-, başla-, gör-, yap-, iste-, git-, bak-*” fiilleridir. B2 seviyesinde en sık kullanılan ilk 10 fiil “*i-, de-, ol-, gel-, başla-, yap-, iste-, git-, gör-, söyle-*” fiilleridir. C1 seviyesinde en sık kullanılan ilk 10 fiil “*i-, de-, ol-, gel-, git-, iste-, gör-, yap-, söyle-, çık-*” fiilleridir.

3.3. Yabancılar İçin Türkçe Okuma Kitaplarında (A1, A2, B1, B2, C1) Her Seviyede Farklı ve Yeni Olarak Yer Alan Fiillerin Sayısına Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu bölümde her bir dil seviyesinde ilk kez kullanılan fiillerin sayısı tespit edilmiştir. Her bir dil seviyesinde, önceki seviyelerden farklı ve yeni olarak kullanılan fiillerin sayısı incelenmiştir. Her bir dil seviyesinde ilk kez ve yeni olarak kullanılan fiillerin sayısı aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

Tablo 4: Okuma Kitaplarında Farklı ve Yeni Olarak Yer Alan Fiillerin Sayısı

Seviye	Toplam Fiil Sayısı	Farklı Fiil Sayısı	Fiil Katsayısı (Farklı Fiil Sayısı/Toplam Fiil Sayısı)
A1	37	17	0,45
A2	2291	362	0,15
A1’den farklı A2	1912	348	0,18
B1	4479	520	0,11
A1-A2’den farklı B1	650	289	0,44
B2	5092	654	0,12
A1-A2-B1’den farklı B2	494	295	0,59
C1	5483	557	0,10
A1-A2-B1-B2’den farklı C1	208	144	0,69

Tablo 4’e göre Türkçe okuma kitaplarında yer alan fiillerin A1, A2, B1, B2, C1 seviyelerine dağılımına bakıldığında, her dil seviyesinde yer alan önceki seviyelerden farklı ve yeni fiil sayısının A2 seviyesinde 348, B1 seviyesinde 289, B2 seviyesinde 295 ve C1 seviyesinde 144 olduğu görülmektedir.

A2 seviyesinde, önceki seviyelerden farklı olarak kullanılan fiil sayısının en yüksek olduğu görülmektedir. Önceki seviyelerden farklı olarak yeni fiil kullanım sayısının C1 seviyesinde en az olduğu görülmektedir. Önceki seviyelerden farklı olarak kullanılan fiiller açısından farklı fiil sayısının toplam fiil sayısına bölümüyle elde edilen fiil katsayısı değeri incelendiğinde bu değer C1 seviyesinde en yüksek değeri almış olduğu görülmektedir. Bu değer, ileri seviyede önceki seviyelerden farklı ve yeni olarak kullanılan toplam fiiller içinde farklı fiil kullanım oranının C1 seviyesinde yüksek olduğunu ifade etmektedir.

4. Yabancılar için Türkçe Okuma Kitaplarında (A1, A2, B1, B2, C1) Her Seviyede Farklı ve Yeni Olarak Yer Alan Fiillere Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışma kapsamında son olarak her bir dil seviyesinde ilk ve yeni olarak yer alan fiillerin neler olduğu incelenmiştir.

Her bir dil seviyesinde önceki seviyelerden *farklı* ve *yeni* olarak yer alan fiiller kullanım sıklıklarıyla birlikte bir tabloda şöyle gösterilebilir:

Tablo 5. Okuma Kitaplarında Farklı ve Yeni Olarak Yer Alan Fiillerin Dağılımı

A1	f	A2	f	B1	f	B2	f	C1	f
git-	5	başar-	529	savaş-	26	devam et-	31	giydir-	6
bak-	4	ol-	131	olabil-	16	cevap ver-	9	tartış-	6
bil-	4	gel-	64	hisset-	14	merak et-	8	avlan-	5
et-	3	ver-	51	eğ-	14	kabul et-	7	belir-	4
iste-	3	başla-	33	bağla-	13	fark et-	6	boşalt-	4
söyle-	3	oku-	31	öde-	12	mutlu ol-	6	kımlıda-	4
buyur-	3	kal-	28	yapabil-	10	fısılda-	6	alay et-	3
gör-	2	ye-	28	evlen-	10	uyandır-	5	burk-	3
görüş-	2	geç-	27	saldır-	10	kontrol et-	5	del-	3
yap-	1	konuş-	27	kavuş-	9	giy-	4	gömül-	3
al-	1	düşün-	24	yan-	8	korkut-	4	inebil-	3
dön-	1	sor-	21	özle-	8	şarkı söyle-	4	kürek çek-	3
otur-	1	de-	18	ilerle-	7	verebil-	4	ölç-	3
gir-	1	anlat-	17	üz-	7	anlatabil-	4	ateş et-	2
sat-	1	bul-	16	uyar-	7	ıslat-	4	bahsedil-	2
gez-	1	çalış-	16	koştur-	7	nefret et-	4	batır-	2
buluş-	1	getir-	16	mahvet-	7	okşa-	4	becer-	2
Toplam	37	çık-	15	parçala-	7	üzgün ol-	4	bulaş-	2
		gül-	14	sarıl-	6	hareket et-	3	çiz-	2
		i-	13	kullan-	6	şikayet et-	3	dilen-	2
		duy-	13	atla-	6	sars-	3	düşündür-	2
		tanı-	13	ziyaret et-	6	sık-	3	emir ver-	2
		bitir-	13	salla-	5	dikil-	3	es-	2
		şaşıır-	12	sinirlen-	5	yağ-	3	geçil-	2
		anla-	11	tekrarla-	5	gösteri yap-	3	gizlen-	2
		öldür-	10	ağrı-	5	güldür-	3	homurdan-	2
		çıkar-	10	dayanabil-	5	hak et-	3	ısıt-	2
		çek-	10	endişelen-	5	hasta ol-	3	ilave et-	2
		dur-	9	heyecanlan-	5	katla-	3	isabet et-	2
		koş-	9	döv-	5	kavga et-	3	kaz-	2
		davran-	9	gülüş-	5	konuşabil-	3	meşgul et-	2
		harca-	9	hastalan-	4	mutlu et-	3	önem ver-	2
		bırak-	8	büyü-	4	onayla-	3	piş-	2
		bekle-	8	kaybol-	4	sıkış-	3	silahlan-	2

yaşa-	8	anlayabil-	4	tereddüt et-	3	solun-	2
kazan-	8	yaralan-	4	yiyebil-	3	tekrar et-	2
çağır-	8	yatır-	4	yaptır-	2	uyuya kal-	2
bulun-	8	parçalan-	4	yerleştir-	2	ümit et-	2
hazırla-	8	akıllan-	4	dikkat et-	2	yardım iste-	2
özetle-	8	hapset-	4	sallan-	2	yetiş-	2
öl-	7	kandır-	4	şaşırt-	2	acele et-	1
bağır-	7	dokun-	3	düzel-	2	acıt-	1
dinle-	7	bulabil-	3	ekle-	2	açabil-	1
gerek-	7	alabil-	3	memnun ol-	2	açıklanabil-	1
göster-	7	mahvol-	3	tercih et-	2	affedil-	1
seç-	7	yak-	3	yor-	2	affediver-	1
an-	7	açıkla-	3	alışıl-	2	ağırlaş-	1
üzül-	6	öğret-	3	beklen-	2	aşıl-	1
kalk-	6	sohbet et-	3	ısın-	2	aşınabil-	1
yürü-	6	parla-	3	kapla-	2	atabil-	1
ara-	6	doldur-	3	kaplan-	2	bağrış-	1
ağla-	5	saklan-	3	kızdır-	2	bakıver-	1
sev-	5	inle-	3	kilitle-	2	başlayabil-	1
uyu-	5	sakinleş-	3	soğu-	2	belirle-	1
düş-	5	bağlan-	3	sürükle-	2	bitiriver-	1
aç-	5	fethet-	3	yaşan-	2	boya-	1
kaç-	5	güçsüzleş-	3	ayırabil-	2	boyan-	1
at-	5	ilan et-	3	canlan-	2	cevap al-	1
gönder-	5	tövbe et-	3	cesur ol-	2	çakıl-	1
tut-	5	uy-	3	çözül-	2	çarpabil-	1
kaybet-	5	ümitlen-	3	dikkatli ol-	2	çevrele-	1
öğren-	5	vefat et-	3	dola-	2	çevrelen-	1
koy-	5	tak-	2	dua et-	2	çevril-	1
san-	5	dağıl-	2	düşünebil-	2	çıldır-	1
kaldır-	5	öğüt ver-	2	eğlendir-	2	çizebil-	1
kes-	5	um-	2	emin ol-	2	çukurlaş-	1
art-	5	durdur-	2	farkında ol-	2	dansedebil-	1
çal-	5	kapat-	2	gayret et-	2	davranıl-	1
zıpla-	5	yıka-	2	geri çekil-	2	değerlen-	1
götür-	4	alış-	2	gezdir-	2	değerlendir-	1
sevin-	4	söyleyebil-	2	hata yap-	2	dekor et-	1
dolaş-	4	yakala-	2	isteyebil-	2	demlen-	1
sür-	4	seyahat et-	2	kabul edebil-	2	deneyebil-	1
bit-	4	dağıt-	2	kalkabil-	2	dikebil-	1
kurtul-	4	acık-	2	kastet-	2	donakal-	1
görün-	4	sabırsızlan-	2	konul-	2	durdurul-	1
in-	4	sakinleştir-	2	kötü ol-	2	edil-	1

ç-	4	gidebil-	2	kurtarıl-	2	er-	1
doğ-	4	boğul-	2	muhtaç ol-	2	eşlik et-	1
alkışla-	4	daya-	2	okun-	2	fazlalaş-	1
hazırlan-	4	kaçış-	2	oturabil-	2	fırlayıver-	1
zorlan-	4	kur-	2	öpebil-	2	getirt-	1
as-	4	artır-	2	rastlan-	2	görülebil-	1
						görünmez	
say-	4	düzenle-	2	resimle-	2	ol-	1
kov-	4	oturt-	2	sürpriz ol-	2	gözlem yap-	1
tap-	4	üşü-	2	taklit edebil-	2	gözlemle-	1
yarat-	4	esne-	2	taklit et-	2	güvenil-	1
yayıl-	4	gerçekleş-	2	taklit yap-	2	haberleş-	1
inan-	3	işaret et-	2	tamamlan-	2	hapsol-	1
izle-	3	kutla-	2	tanın-	2	havalandır-	1
uzaklaş-	3	yaşlan-	2	uygun ol-	2	hayran ol-	1
beğen-	3	bat-	2	uza-	2	hazırlanabil-	1
temizle-	3	kay-	2	üfle-	2	içebil-	1
sus-	3	yazıl-	2	üşen-	2	inanıl-	1
kır-	3	yuvarlan-	2	üye ol-	2	intihar et-	1
çevir-	3	engelle-	2	vaat edil-	2	işaretle-	1
haykır-	3	oynat-	2	veda et-	2	itaat et-	1
iyileş-	3	saçmala-	2	yargılan-	2	itiraf et-	1
değiştir-	3	yakış-	2	dans et-	1	izlen-	1
dök-	3	yetiştir-	2	sar-	1	kahkaha at-	1
sakla-	3	ağlaş-	2	oluştur-	1	kayabil-	1
besle-	3	ayıp et-	2	sön-	1	kazıl-	1
var-	3	bakış-	2	uzan-	1	kısıl-	1
anlaşıl-	3	bile-	2	gizle-	1	kopar-	1
değ-	3	dertleş-	2	kapatıl-	1	korun-	1
denil-	3	dönebil-	2	dönüş-	1	kovala-	1
uğra-	3	dövüş-	2	gecik-	1	koyabil-	1
geçin-	3	emret-	2	geliş-	1	kullanabil-	1
						kuvvetlendir	
gözet-	3	kana-	2	sakin ol-	1	-	1
						manevra	
kat-	3	karar-	2	tamir et-	1	yaptır-	1
olup bit-	3	kirlet-	2	yırt-	1	meşgul ol-	1
						mücadele	
unut-	2	kurut-	2	açıklan-	1	et-	1
kurtar-	2	paylaş-	2	ayrılabil-	1	neden ol-	1
yaklaş-	2	ticaret yap-	2	çabuk ol-	1	ov-	1
ayrıl-	2	umutlan-	2	çalın-	1	ör-	1
kork-	2	uzaklaştır-	2	çektir-	1	pompala-	1
yat-	2	yaralanabil-	2	döndür-	1	sahip ol-	1
vur-	2	yaşayabil-	2	düşür-	1	silahlandır-	1

bin-	2	yol-	2	emin olabil-	1	silkele-	1
karşıla-	2	yut-	2	ezil-	1	sinirleniver-	1
yaz-	2	yutabil-	2	grip ol-	1	sok-	1
görebil-	2	yapıl-	1	gülebil-	1	solu-	1
bayıl-	2	vedalaş-	1	hatırlayabil-	1	sökebil-	1
geçir-	2	tırman-	1	hayal et-	1	şikayetçi ol-	1
sun-	2	oluş-	1	kayna-	1	şişmanla-	1
seslen-	2	cezalandır-	1	kullanıl-	1	tara-	1
atıl-	2	duyabil-	1	muayene et-	1	tartış-	1
taşı-	2	öksür-	1	rica et-	1	telefon et-	1
ak-	2	eğlen-	1	sürtün-	1	tesir et-	1
öp-	2	merhamet et-	1	sürüklen-	1	teslim ol-	1
utan-	2	taşın-	1	ulaşabil-	1	tutuş-	1
dile-	2	umursa-	1	ulaştır-	1	unutul-	1
göm-	2	yardımcı ol-	1	utandır-	1	üret-	1
teşekkür et-	2	yaslan-	1	vurul-	1	üretebil-	1
veril-	2	yazdır-	1	yakıl-	1	yalnız kal-	1
katıl-	2	kapan-	1	yardım edebil-	1	yansıt-	1
dayan-	2	görül-	1	acıtabil-	1	yapılan-	1
dene-	2	kalabil-	1	affettirmek	1	yaptırıl-	1
rastla-	2	bakabil-	1	amaçla-	1	yarış-	1
kop-	2	hediye et-	1	arkadaş ol-	1	yavaşla-	1
koyul-	2	it-	1	bağırabil-	1	yayınla-	1
benze-	2	hoşçakal	1	barındır-	1	yıkan-	1
selamla-	2	iyileşebil-	1	basabil-	1	yırtıl-	1
kıskan-	2	sayıkla-	1	başarabil-	1	yüzdür-	1
den-	2	sevindir-	1	başarılı ol-	1	Toplam	208
ispat et-	2	süslen-	1	başına geçir-	1		
yedir-	2	tanıyabil-	1	başlan-	1		
söylen-	2	incele-	1	başvurmak	1		
alın-	2	çıkabil-	1	bekleyebil-	1		
biriktir-	2	pişman ol-	1	belli et-	1		
isten-	2	tanış-	1	belli ol-	1		
yönel-	2	uyut-	1	bencilik et-	1		
aydınlat-	2	bık-	1	beyazla-	1		
bilin-	2	hızlan-	1	birdenbire ol-	1		
asıl-	2	ıslan-	1	boz-	1		
doy-	2	izin iste-	1	cesaret et-	1		
öfkelen-	2	rahatlat-	1	cevap verebil-	1		
süpür-	2	bastır-	1	cevaplandır-	1		
yara-	2	bırakabil-	1	çabuk olabil-	1		
anlaş-	2	bildir-	1	çat-	1		

belirt-	2	bilebil-	1	çay yap-	1
çağırt-	2	bindir-	1	çöküver-	1
çıkart-	2	delir-	1	dağıtıl-	1
ezberle-	2	gelebil-	1	damla-	1
faydalan-	2	gerin-	1	dayayabil-	1
şükret-	2	irkil-	1	değerlendirebil-	1
tamamla-	2	kirlen-	1	değerli ol-	1
karşılaş-	1	kokla-	1	devam edebil-	1
affet-	1	koruyabil-	1	dinlenebil-	1
izin ver-	1	meraklan-	1	diren-	1
vazgeç-	1	mırıldan-	1	dizil-	1
yalvar-	1	neşelen-	1	doldurul-	1
değiş-	1	övün-	1	dövün-	1
çekil-	1	sevebil-	1	durabil-	1
oyna-	1	söndür-	1	durakla-	1
kız-	1	terle-	1	eğit-	1
çarp-	1	yapıştır-	1	eğitil-	1
dik-	1	yarala-	1	engelleyebil-	1
seyret-	1	yerleş-	1	fakir ol-	1
uyan-	1	avla-	1	faydası ol-	1
topla-	1	terk et-	1	gayretli ol-	1
çöz-	1	yüz-	1	geliştir-	1
yen-	1	aydınlan-	1	gerçek ol-	1
acı-	1	hatırlat-	1	gerektir-	1
gülümse-	1	kok-	1	geri çek-	1
hatırla-	1	rahatsız et-	1	girebil-	1
yorul-	1	sürdür-	1	gönderil-	1
uğraş-	1	edebil-	1	görüşebil-	1
koru-	1	kaçabil-	1	gösteri yapabil-	1
karış-	1	sorul-	1	gösteril-	1
uç-	1	tavsiye et-	1	güçlü ol-	1
ayır-	1	uçuş-	1	gülüşebil-	1
titre-	1	yenebil-	1	hakarette bulun-	1
eğil-	1	yumrukla-	1	hapis ol-	1
ilgilen-	1	ada-	1	harcan-	1
sıkıl-	1	anır-	1	heyecanlandır-	1
kaçır-	1	araştır-	1	hıçkır-	1
ulaş-	1	bakın-	1	hissedebil-	1
yönet-	1	başlat-	1	ısır-	1
güven-	1	beklet-	1	ıslatabil-	1
sabret-	1	bırakıl-	1	ilgilenebil-	1
uzat-	1	böl-	1	imzalan-	1
açıl-	1	bölün-	1	inat et-	1

hoşlan-	1	bulundur-	1	incit-	1
toplan-	1	çabala-	1	indiril-	1
zayıfla-	1	çatla-	1	iyi ol-	1
takıl-	1	çevirebil-	1	kabullen-	1
sağla-	1	çoğal-	1	kahret-	1
dinlen-	1	çözebil-	1	kahvaltı yap-	1
pişir-	1	dedikodu yap-	1	kap-	1
dol-	1	defnet-	1	kararsız ol-	1
kırıl-	1	değiştirebil-	1	karışabil-	1
yanıl-	1	devril-	1	karşılan-	1
doyur-	1	diktir-	1	karşılayabil-	1
küçümse-	1	dokunabil-	1	katlanabil-	1
benzet-	1	dönüştür-	1	kaynaş-	1
davet et-	1	dövebil-	1	kıpkırmızı ol-	1
gururlan-	1	düşebil-	1	kırış-	1
azarla-	1	düzenlen-	1	kızabil-	1
bağışla-	1	etkilen-	1	kilitlen-	1
don-	1	evlenebil-	1	kirala-	1
misafir et-	1	ez-	1	konuşul-	1
toparla-	1	fakirleş-	1	koşabil-	1
bahset-	1	fişkir-	1	kutlayabil-	1
sil-	1	gençleş-	1	lanet ol-	1
düzeltil-	1	gençleştir-	1	liste yap-	1
kucakla-	1	gezebil-	1	mahkum edil-	1
yet-	1	gömülme	1	melek	1
eğ-	1	güzelleş-	1	meşhur ol-	1
diyebil-	1	hançerleyebil-	1	morart-	1
kesil-	1	hazırlat-	1	motive et-	1
kapa-	1	ikna et-	1	mümkün ol-	1
yakalan-	1	inanabil-	1	okunabil-	1
fırıl-	1	inatlaş-	1	okuyabil-	1
cevapla-	1	itiraz et-	1	oturtul-	1
indir-	1	iyileştir-	1	oy-	1
kon-	1	iyileştirebil-	1	ödeyebil-	1
azal-	1	kaldırabil-	1	özen-	1
etkile-	1	kanıtla-	1	patla-	1
yaşat-	1	kapıl-	1	paylaştırabil-	1
fırlat-	1	karşılaşabil-	1	peni et-	1
sayıl-	1	katabil-	1	rahat edebil-	1
zorla-	1	kavuşabil-	1	rahat et-	1
dökül-	1	kavuştur-	1	rahatsız ol-	1
gezin-	1	kekele-	1	sallayabil-	1

bakıl-	1	keyiflen-	1	sapasağlam ol-	1
defol-	1	kırabil-	1	saplan-	1
doğrul-	1	kıvrın-	1	sarılabıl-	1
kurul-	1	kızart-	1	sayılabıl-	1
telaşlan-	1	kör ol-	1	seçil-	1
yolla-	1	kus-	1	serinlet-	1
yükselt-	1	nasihat et-	1	sessiz ol-	1
zannet-	1	neşelendir-	1	sıkabil-	1
yardım et-	1	nöbet tut-	1	sınıfta kal-	1
duyul-	1	ovalar-	1	sırala-	1
bas-	1	ovuştur-	1	sız-	1
tebrik et-	1	ödüllendir-	1	sokul-	1
giyin-	1	öldürebil-	1	suç işle-	1
yüksel-	1	öldürül-	1	suçlu ol-	1
kızır-	1	ölebil-	1	sustur-	1
işit-	1	ötüş-	1	süsle-	1
tahmin et-	1	parçalayabil-	1	şarkı söyleyebil-	1
ilgilendir -	1	patakla-	1	şüphe et-	1
incin-	1	rüya gör-	1	tahmin edebil-	1
kovul-	1	sabırlı ol-	1	taşıyabil-	1
öv-	1	sabredebil-	1	tedavi edilebil-	1
şiş-	1	sapla-	1	temsil et-	1
takip et-	1	satın al-	1	terk edil-	1
gözük-	1	sebepl-	1	terlet-	1
onar-	1	simgele-	1	titreş-	1
çök-	1	sorabil-	1	tokalaş-	1
anlatıl-	1	söyleş-	1	toparlan-	1
bozul-	1	sürü-	1	toparlayabil-	1
buruştur-	1	şeref duy-	1	unutabil-	1
çıkarıl-	1	şüphelen-	1	uygulan-	1
destekle-	1	topalla-	1	uyuyup kal-	1
din-	1	uygula-	1	üzülmek	1
dolan-	1	uyuşma-	1	yaklaşabil-	1
hallet-	1	uyuyabil-	1	yaklaştır-	1
işle-	1	vazgeçir-	1	yalnız ol-	1
planla-	1	yala-	1	yalvarabil-	1
rahatla-	1	yalan söyle-	1	yaptırabil-	1
sıgım-	1	yankılan-	1	yardım edil-	1
yapış-	1	yaşayıp git-	1	yardımcı olabil-	1
dal-	1	yenil-	1	yayımıla-	1
çekin-	1	yerlere kapan-	1	yayınlan-	1

				yazarlık yapabil-	1
çalıştır-	1	yolculuk yap-	1	yerleştiril-	1
çarpış-	1	yönetebil-	1	yeterli ol-	1
ilet-	1	ziyafet ver-	1		
kalabalık laş-	1	Toplam	650	yık-	1
saç-	1			yıkıl-	1
tutukla-	1			yokla-	1
tüken-	1			yont-	1
uçur-	1			yürütebil-	1
abart-	1			zengin ol-	1
ağırla-	1			Toplam	494
ağlat-	1				
aldat-	1				
anıl-	1				
attır-	1				
ayırt et-	1				
bağlı ol-	1				
beslen-	1				
boğ-	1				
bulan-	1				
bük-	1				
coş-	1				
çırp-	1				
çoğalt-	1				
çürü-	1				
daldır-	1				
dinlet-	1				
doğrult-	1				
düğümle-	1				
eşitlen-	1				
geciktir-	1				
gider-	1				
hakaret yağdır-	1				
hatırlan-	1				
hayret et-	1				
hitap et-	1				
hizmet et-	1				
hopla-	1				
hücum et-	1				
içir-	1				
kalakal-	1				

kar-	1
karıştır-	1
kükre-	1
otlat-	1
öğütle-	1
öldürt-	1
ser-	1
seyrekleş-	1
sez-	1
sığ-	1
sızla-	1
silin-	1
sürül-	1
süzül-	1
şahit ol-	1
taran-	1
tutul-	1
yar-	1
yığıl-	1
yücel-	1
yücelt-	1
zulmet-	1
Toplam	1912

Tablo 5'te A1, A2, B1, B2, C1 seviye okuma kitaplarında önceki seviyelerden farklı, ilk ve yeni olarak yer alan fiillerin dil seviyelerine dağılımı gösterilmiştir. Böylece A1 seviyesi okuma kitabında hangi fiillere yer verildiği ve bundan sonra A2, B1, B2, C1 seviyelerinde önceki seviyelerden farklı olarak hangi yeni fiillerin kullanıldığı ortaya konmuştur. Başka bir ifadeyle okuma kitaplarının her bir dil seviyesinde ilk ve tek kullanılan fiiller ortaya çıkarılmıştır.

Tablo 5'e göre önceki seviyelerden farklı olarak en sık kullanılan fiiller, A1 seviyesinde "git-, bak-, bil-, et-, iste-, söyle-, buyur-, gör-, görüş-, yap-"; A2 seviyesinde "başar-, ol-, gel-, ver-, başla-, oku-, kal-, ye-, geç-, konuş-"; B1 seviyesinde "savaş-, olabil-, hisset-, bağla-, eğ-öde-, yapabil-, evlen-, saldır-, kavuş-"; B2 seviyesinde "devam et-, cevap ver-, merak et-, kabul et-, fark et-, mutlu ol-, fısılda-, uyandır-, kontrol et-, giy-"; C1 seviyesinde "giydir-, tartış-, avlan-, belir-, boşalt-, kimilda-, alay et-, burk-, del-, gömül-" fiilleridir.

Fiillerin dil seviyelerine dağılımlarına bakıldığında temel seviyede (A1, A2) kullanılan fiillerin günlük hayatta sıkça kullanılan basit yapıda fiiller olduğu, orta seviyede (B1, B2) türemiş ve yardımcı fiille kurulmuş birleşik fiillere de yer verildiği ve ileri seviyede (C1) tezlilik fiiliyle oluşturulan fiillere yer verildiği görülmektedir. Fiillerin dağılımının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin dil öğrenme seviyelerine uygun bir dağılım gösterdiği söylenebilir.

4. Tartışma

Günümüzde çağın getirdiği ihtiyaçlar doğrultusunda yabancılar için hazırlanan ders kitapları, hikâye kitapları, sözlükler, dil bilgisi kitapları, alıştırma kitapları gibi materyallerin sayısında bir artış görülmektedir. Bu kaynaklar Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçeve Metni esas alınarak hazırlanmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla da ders materyalleri hazırlanmaktadır. Ancak bu süreçte, hangi seviyede hangi sözcüklerin ve kalıplaşmış ifadelerin kullanılacağına dair seviyelere yönelik bir listenin bulunmuyor olması, materyallere seçilen söz varlığı unsurlarında farklılıklar oluşturmaktadır. Öğretim amaçlı ve aynı seviye öğrencileri için hazırlanan ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurlarının birbirinden farklı olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmaktadır (Göçen, 2016).

Araştırmacılar yabancılar için Türkçe öğretim sürecinde yer alacak ve hazırlanacak materyallerde kullanılacak sözcükleri bir birliğe ve ölçüte dayandırmak amacıyla sıklık çalışmaları yapmaktadırlar. Genellikle ders kitapları üzerinde yapılan betimsel çalışmalarla birlikte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde derlem tabanlı çalışmaların (Aksan, Aksan, Mersinli ve Demirhan, 2017; Özkan, 2019a; Özkan, 2019b; Tüfekçioğlu, 2018) da yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar, dilde sıklıkla kullanılan sözcükleri sunmaları bakımından önemli çalışmalardır.

Bununla birlikte derlem çalışmaları, kapsamlı çalışmalar olduğundan dil öğretiminde derlemde yer alan tüm sözcüklerin sırasına bağlı kalmak mümkün olmamaktadır. Cook'a (2008: 47-49) göre dil öğretiminin yalnızca sözcüklerin kullanım sıklığına bağlı olarak yapılması doğru değildir; örneğin “soyadı” sözcüğü İngilizce Ulusal Derlemi’nde sıklık sıralamasında 19467. sıradadır ama bu sözcük yabancı dil öğretiminde A1 seviyesinde öğretilen ilk sözcüklerdendir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi açısından düşünüldüğünde “soyadı” sözcüğü Aksan ve diğerlerinin (2017: 296) çalışmasında ilk 3000 sözcük arasında (soyadı: 3106) yer almamaktadır.

Derlemlerin çoğunlukla yazılı metinler üzerinde hazırlanmış olması da dil öğretiminde sıklıkla yer alan sözcükler ile derlemlerde sıklıkla yer alan sözcüklerin sırasında farklılıklar oluşturmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi açısından düşünüldüğünde Göçen’e (2016: 566) göre “merhaba” sözcüğü Gazi, Hitit ve İstanbul Türkçe öğretim setlerinin A1 seviyesi kitaplarında en sık kullanılan ilk 80 sözcük arasındayken bu sözcük Göz’ün (2003) sözcük listesinde en sık kullanılan ilk 2000 sözcük içinde yer almamaktadır. “Merhaba” sözcüğü Aksan ve diğerlerinin (2017) çalışmasında ise ilk 5000 sözcük arasında bulunmamaktadır.

Ana dili konuşanlara göre yabancı dil olarak öğrenenlerin ihtiyaç duydukları sözcüklerde de öğrenen özelliklerine göre farklılıklar olabilir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi açısından düşünüldüğünde Göçen’e (2016: 565) göre Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin A1-A2 seviyesi yazılı anlatımlarında karşılaşılan “yüksek lisans” ve “doktora” sözcüklerinin Göz’ün (2003) çalışmasındaki kullanım sıklığı yalnızca 10-13’tür. “Yüksek lisans” ve “doktora” sözcükleri Aksan ve diğerlerinin (2017) çalışmasında ise ilk 5000 sözcük arasında bulunmamaktadır. Fiiller açısından düşünüldüğünde Göçen’in (2016: 2471) çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitaplarında ilk defa A1 seviyesinde kullanıldığı görülen “fırçala-” fiili, Aksan ve diğerleri’nin (2017) çalışmasında bulunmamaktadır. Göçen’in (2016: 2449) çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitaplarında ilk defa A1-

A2 seviyesinde kullanılan “cevapla-, hastalan-, iyileş-, horla-, kaşın-, terle-” gibi fiillerin kullanım sıklığının da Özkan’ın (2019a) çalışmasında düşük olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda sözcük listelerinin oluşturulmasında, yabancılar için Türkçe ders kitaplarının, öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatımlarının incelenmesi var olan söz varlığının tespit edilmesi açısından önemlidir. Ayrıca yabancılar için hazırlanmış okuma kitaplarının incelenmesi de hedef söz varlığı konusunda araştırmacılara ve eğitimcilere fikir verecektir. Bu incelemeler, yabancılar için hazırlanmış kaynaklar ile sözcük listeleri arasında karşılaştırma yapılmasına da fırsat sağlayacaktır. Bununla birlikte sözcük listelerinin seviyelere göre oluşturulması da eğitim-öğretim süreci ve bu süreçte kullanılacak kaynakların hazırlanması açısından önemlidir. İncelenen kitaplarda yer alan bir sözcüğün ilk defa kullanıldığı dil seviyesinin tespit edilebilmesi, seviyelere yönelik sıklık listeleri için yol gösterici olacaktır.

5. Sonuç

Hazırlanan araştırma kapsamında ilk olarak yabancılar için Türkçe okuma kitaplarında yer alan fiillerin sayısı incelenmiştir. Buna göre;

Okuma kitaplarında toplam fiil sayısının en fazla olduğu seviye C1 seviyesi, farklı fiil sayısının en fazla olduğu seviye ise B2 seviyesidir. Bu sayılarda, B2 ve C1 seviyesinde öğrenenlerin daha fazla sayıda sözcükle karşılaşabilme düzeyine gelmiş olmalarının etkisi olabilir. Bununla birlikte toplam fiiller içinde, farklı fiillerin yer alma oranını gösteren fiil kat sayısı incelendiğinde temel seviye (A1, A2) okuma kitaplarında toplam fiiller içinde daha fazla sayıda farklı fiilin yer aldığı görülmektedir. Bunun sebepleri arasında, temel seviyede öğrenenlere kazandırılması hedeflenen en sık kullanılan sözcükler içinde daha fazla sayıda basit fiilin bulunması; orta ve ileri seviyelerde deyim, atasözü gibi fiillerin de içinde bulunduğu kalıplaşmış ifadelerle daha fazla yer verilmesi sayılabilir.

Araştırma kapsamında ikinci olarak yabancılar için Türkçe okuma kitaplarında yer alan fiiller ve fiillerin kullanım sıklıkları incelenmiştir. Buna göre;

A1 seviyesinde en sık kullanılan ilk 10 fiil “git-, bak-, bil-, buyur-, et-, iste-, söyle-, gör-, görüş-, al-” fiilleridir. A2 seviyesinde en sık kullanılan ilk 10 fiil “başar-, ol-, et-, gel-, ver-, gör-, iste-, git-, başla-, oku-” fiilleridir. B1 seviyesinde en sık kullanılan ilk 10 fiil “i-, de-, ol-, gel-, başla-, gör-, yap-, iste-, git-, bak-” fiilleridir. B2 seviyesinde en sık kullanılan ilk 10 fiil “i-, de-, ol-, gel-, başla-, yap-, iste-, git-, gör-, söyle-” fiilleridir. C1 seviyesinde en sık kullanılan ilk 10 fiil “i-, de-, ol-, gel-, git-, iste-, gör-, yap-, söyle-, çık-” fiilleridir. Okuma kitaplarında yer alan “git-, iste-, gör-” fiilleri tüm dil seviyelerinde en sık kullanılan fiillerdendir. Okuma kitaplarında sıklıkla yer alan fiiller, aynı zamanda yazılı Türkçenin (Göz, 2003; Özkan, 2019a) en sık kullanılan fiillerdir. Okuma kitaplarında en sık kullanılan fiiller arasında bulunan “gel-, git-, i-, iste-, ol-, yap-” fiilleri yabancılar için Türkçe ders kitaplarında da en sık kullanılan ilk 20 sözcük (Göçen, 2016) arasındadır.

Yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının bütününde yer alan fiiller, yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki fiillerle karşılaştırıldığında A2 seviyesi okuma kitaplarında yer alan “buruştur-, düğümle-, hopla-, kalabalıklaş-, kükre-, otlat-, seyrekleş-, tap-, tutukla-, yücel-, yücelt-” fiillerinin; B1 seviyesi okuma kitaplarında yer alan “ağlaş-, defnet-, gerin-, güçsüzleş-, inatlaş-, umutlan-, ümitlen-, patakla-, saçmala-, sapla-, sayıkla-, topalla- yaslan-” fiillerinin; B1 seviyesi okuma kitaplarında yer alan “beyazla-, dola-, hıçkır-, morart-, terlet-, yokla-” fiillerinin ve C1 seviyesi okuma kitaplarında yer alan “ağırlaş-, burk-, çukurlaş-, homurdan-,

ov-” fiillerinin Gazi, Hitit ve İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim setlerinde yer alan ders kitaplarının hiçbirinde yer almadığı Göçen’in (2016, 2418-2515) çalışmasında görülmektedir. Buna göre incelenen yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere yeni fiiller kazandırma konusunda yardımcı olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında üçüncü olarak yabancılar için Türkçe okuma kitaplarında her bir dil seviyesinde önceki seviyelerden farklı olarak yer alan fiillerin sayısı incelenmiştir. Buna göre;

Her dil seviyesinde yer alan önceki seviyelerden farklı ve yeni fiil sayısının A2 seviyesinde 348, B1 seviyesinde 289, B2 seviyesinde 295 ve C1 seviyesinde 144 olduğu görülmektedir. A2 seviyesinde, önceki seviyelerden farklı olarak kullanılan fiil sayısının en yüksek olduğu görülmektedir. Bu sayıda Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere temel seviyede en sık kullanılan fiillerin öğretilmek istenmesinin ve temel seviyede kalıplaşmış ifadelerle daha az yer verilmiş olmasının etkisi olabilir. Önceki seviyelerden farklı olarak yeni fiil kullanım sayısının C1 seviyesinde en az olduğu görülmektedir. Bunun sebepleri arasında ileri seviye okuma kitaplarında ikileme, deyim, atasözü gibi kalıplaşmış ifadelerle daha fazla yer veriliyor olması ve kullanılan fiillerin kalıplaşmış ifadelerle birlikte yer alması söylenebilir. Önceki seviyelerden farklı olarak kullanılan fiiller açısından farklı fiil sayısının toplam fiil sayısına bölümüyle elde edilen fiil kat sayısı değeri incelendiğinde bu değerin C1 seviyesinde en yüksek değeri almış olduğu görülmektedir. Bu değer, ileri seviyede önceki seviyelerden farklı ve yeni olarak kullanılan toplam fiiller içinde, farklı fiil kullanım oranının C1 seviyesinde yüksek olduğunu ifade etmektedir. Bir başka deyişle C1 seviyesi okuma kitabında, önceki seviyelerden farklı olarak kullanılan fiiller daha az tekrar edilmektedir. Bunda, sözcük kullanım alanının genişlemesinin yanında belirli bir sözcük dağarcığına sahip C1 seviyesindeki öğrenenlere tekrar yoluyla yeni sözcük öğretmek yerine daha fazla sayıda yeni sözcük sunulmak istenmesinin de payı olabilir.

Araştırma kapsamında son olarak yabancılar için Türkçe okuma kitaplarında her bir dil seviyesinde önceki seviyelerden farklı olarak yer alan fiillerin hangileri olduğu, bir başka deyişle yeni fiillerin dil seviyelerine dağılımı incelenmiştir. Buna göre;

Okuma kitaplarında yer alan fiillerin dil seviyelerine dağılımları incelendiğinde, temel seviye (A1, A2) okuma kitaplarında kullanılan fiillerin sıklıkla basit fiiller (*bak-, bil-, et-, gör-vb.*) olduğu görülmektedir. Ayrıca temel seviyede kullanılan fiillerin günlük dilde sıklıkla kullanılan fiiller (*git-, gel-, bak-, söyle- vb.*) olduğu da fark edilmektedir. Orta seviyede sıklıkla kullanılan fiillerin yardımcı fiillerle kurulmuş, türemiş ve yeterlik kipiyle çekimlenmiş fiiller olduğu fark edilmektedir. Önceki seviyelerden farklı olarak orta seviyede en sık kullanılan fiiller yardımcı fiille oluşmuş (*ziyaret et-, cevap ver-, mutlu ol-, gösteri yap- vb.*) fiillerdir. Orta seviyede ilk olarak kullanılan fiiller içinde yeterlik kipiyle çekimlenmiş fiillere (*olabil-, yapabil-, verebil-, anlatabil-, dayanabil- vb.*) de sıklıkla rastlanmaktadır. B1 seviyesinde önceki seviyelerden farklı olarak sıklıkla kullanılan fiiller içinde isim kökünden fiil hâline gelen fiiller (*bağla-, evlen-, parçala-, sinirlen-, tekrarla- vb.*) bulunmaktadır. B2 seviyesinde ise önceki seviyelerden farklı olarak sıklıkla kullanılan fiillerin içinde fiil kökünden türemiş fiiller (*korkut-, güldür-, yaptır-, yerleştir- vb.*) de bulunmaktadır. İleri seviye (C1) okuma kitaplarında önceki seviyelerden farklı olarak yer alan fiillere bakıldığında ise ileri seviyede kullanılan fiiller arasında tezlik fiiline (*affediver-, bakiver-, bitiriver-, fırlayıver-, sinirleniver- vb.*) sıklıkla rastlanmaktadır. Okuma kitaplarında yer alan fiillerin dil seviyelerine göre basitten zora doğru

farklılaşan yapısının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin özelliklerine uygun olduğu söylenebilir.

“*Hangi seviyede, hangi fiiller öğretilmelidir?*” sorusu kapsamında yabancılar için Türkçe okuma kitaplarında yer alan fiillerin dil seviyelerine dağılımı incelendiğinde, ilk defa orta seviye okuma kitaplarında yer alan “cevap ver-, devam et-, giy-, özle-, üz-” fiillerinin ve ilk defa ileri seviye okuma kitaplarında yer alan “tartış-, alay et-, çiz-, meşgul et-, önem ver-” fiillerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde ilgili seviyelerden daha önce öğretilen fiillerdendir. Bu fiillerin ilk defa orta ve ileri seviye okuma kitaplarında yer almasının sebebinin okuma kitaplarının teması ve kapsamı ile ilgili olduğu söylenebilir. Bunun yanında yabancılar için Türkçe okuma kitaplarında yer alan “başar-, din-, eğil-, göm-, selamla-, seslen-, süpür-, yanıl-, yapış-, yarat-, zıpla-” fiilleri hem okuma kitaplarında hem ders kitaplarında ilk defa A2 seviyesinde (Göçen, 2016); “çatla-, delir-, dertleş-, dövüş-, fışkır-, gülüş-, ıslan-, irkil-, kirlen-, kurut-, mırıldan-, övün-, parla-, süslen-, yala-, yenil-” fiilleri hem okuma kitaplarında hem ders kitaplarında ilk defa B1 seviyesinde (Göçen, 2016); “dövün-, ezil-, fısılda-, harcan-, kilitlen-, okşa-, oy-, resimle-, sürüklen-” fiilleri hem okuma kitaplarında hem ders kitaplarında ilk defa B2 seviyesinde (Göçen, 2016) ve “çakıl-, dilen-, fazlalaş-, fırlayıver-” fiilleri hem okuma kitaplarında hem ders kitaplarında ilk defa C1 (Göçen, 2016) seviyesinde kullanılmıştır. İlgili fiillerin hem okuma kitaplarında hem ders kitaplarında aynı dil seviyesinde kullanılması bu fiillerin hedef dil seviyesi hakkında fikir vermektedir. Bununla birlikte Gazi, Hitit ve İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında bulunmayıp (Göçen, 2016, 2418-2515) incelenen okuma kitaplarının temel seviye okuma kitaplarında kullanılan “buruştur-, düğümle-, hopla-, kalabalıklaş-, kükre-, otlat-, seyrekleş-, tap-, tutukla-, yücel-, yücelt-” fiilleri; orta seviye okuma kitaplarında yer alan “ağlaş-, beyazla-, defnet-, dola-, gerin-, güçsüzleş-, hıçkır-, inatlaş-, morart-, umutlan-, ümitlen-, patakla-, saçmala-, sapla-, sayıkla-, terlet-, topalla- yaslan-, yokla-” fiilleri ve C1 seviyesi okuma kitaplarında yer alan “ağırlaş-, burk-, çukurlaş-, homurdan-, ov-” fiilleri kullanıldığı dil seviyeleri ve kitaplardaki kullanım sıklıkları dikkate alınarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecine dâhil edilebilir. Bu fiillerin kullanıldığı dil seviyeleri incelenerek bu fiillerin ilgili dil seviyelerinde öğretiminin hedeflenebileceği söylenebilir. Bu söylemin geçerli ve güvenilir olabilmesi için ise benzer yöntemle daha fazla sayıda incelemenin yapılması, elde edilen veriler üzerinde karşılaştırmaların yapılması ve fiillerin daha büyük derlemeler (Aksan ve diğerleri, 2017; Özkan, 2019a) içindeki kullanım sıklıklarına da dikkat edilmesi gerekmektedir.

6. Öneriler

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde öğrenenlere ilk olarak isimler sonrasında da fiiller öğretilmektedir. Duygu ve düşüncelerin ifade edilmesi, yapılan eylemlerin anlatılması, cümle kurulması gibi durumlar için önemli bir işlevi olan fiillerin kullanım sıklıklarının belirlenmesi hangi seviyede, hangi fiillerin öğretilmesine karar verilmesi yabancı dil öğretimi için önemlidir.

Yapılan çalışma kapsamında yabancılar için hazırlanan Türkçe okuma kitaplarında yer alan fiiller, fiillerin kullanım sıklığı ve fiillerin dil seviyelerine dağılımı incelenmiştir. Buna göre okuma kitaplarında yer alan fiillerin öğrenen özelliklerine uygun kullanıldığı, yazılı Türkçede sıklıkla kullanılan fiilleri yansıttığı, kitaplarda yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer almayan fiillerin de bulunması sebebiyle kitapların öğrenenlerin yeni fiilleri öğrenmelerine fırsat sağladığı görülmüştür.

Okuma kitaplarında yer alan fiillerin dil seviyelerine dağılımı incelendiğinde fiillerin kitapların temalarıyla ilgili olarak dil seviyelerine dağıldığı görülmektedir. Bununla birlikte okuma kitaplarında yer alan ancak yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer almayan fiiller, fiillerin kullanım sıklığı ve bulunduğu dil seviyesi göz önünde bulundurularak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde dâhil edilebilir.

Bu çalışma ile benzer bir yöntemle farklı okuma kitapları incelenebilir. Elde edilen verilerin karşılaştırılması ve/veya birleştirilmesi yoluyla hangi seviyede hangi fiillerin öğretilebileceğine dair ortak bir liste hazırlanabilir. Benzer çalışmaların isim soylu sözcükler, ikilemeler, deyimler, atasözleri gibi söz varlığının farklı unsurları açısından yapılması da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecine katkı sağlayacaktır. Ayrıca Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanacak okuma kitaplarının da elde edilen seviyelere yönelik sözcük listelerine bağlı kalınarak hazırlanması da öğrenenlerin sözcük öğrenmelerini destekleyecektir.

KAYNAKLAR

- Açık, Fatma, (2013a), “Dil Politikaları Bağlamında Türkçenin Öğretimi”, (Ed. Mustafa Durmuş, Alpaslan Okur), Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı, s. 483-492, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Açık, Fatma, (2013b), “Temel Türkçe (A1-A2) İçin Söz Dağarcığı Tespit Denemesi”, Abdurrahman Güzel için Armağan Kitabı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Aksan, Doğan, (1998), Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim, TDK Yayınları, Ankara.
- Aksan, Yeşim; Yaldır, Yılmaz, (2011), “Türkçe Sözvarlığının Nicel Betimlemesi”, (Ed. S. Çiğdem Sağın Şimşek, Çiler Hatipoğlu), 24. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildiri Kitabı, s. 377-387, ODTÜ Basım, Ankara.
- Aksan, Yeşim; Aksan, Mustafa; Mersinli, Ümit; Demirhan, U. Ufuk, (2017), A Frequency Dictionary Of Turkish, Routledge, Taylor & Francis Group, London and New York.
- Aksoy, Ö. Asım, (1936), Bir Dili Öğrenmek İçin En Lüzümlü Kelimeler ve Bu Kelimelerin Belirtme Usulü, Gaziantep Halkevi Dil Edebiyat, Tarih Subesi Yayınları, Gaziantep.
- Aksu, B. Tezcan; Adalı, Eşref, (2018), Çağdaş Türkçenin Sıklık Sözlüğü, Ötüken Neşriyat, Ankara.
- Akyol, Hayati; Temur, Turan, (2013), “Kelime Hazinesinin Geliştirilmesi”, (Ed. Ahmet Kırkkılıç, Hayati Akyol), İlköğretimde Türkçe Öğretimi, s. 193-229, Pegem Akademi, Ankara.
- Aşık, Ufuk, (2007), Yabancılar İçin Temel Türkçe Sözcük Varlığının Oluşturulması, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bağcı, Hasan; Başar, Ufuk, (2013), “Yazma Öğretimi”, (Ed. Mustafa Durmuş, Alpaslan Okur), Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı, s. 309-331, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Barın, Erol, (2003), “Yabancılar Türkçenin Öğretiminde Temel Söz Varlığının Önemi”, TÜBAR, S. XIII, s. 311-317.
- Baş, Bayram, (2011), “Söz Varlığı İle İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler”, TÜBAR, S. XXIX, s. 27-61.

- Cook, Vivian, (2008), *Second Language Learning and Language Teaching*, Hodder Education, London.
- Çelik, Sevim, (2014), *Yabancı Dil Olarak Almanca ve Türkçe Öğretimi A1 ve A2 Seviyesindeki Ders Kitaplarında Kullanılan Söz Varlığının Karşılaştırılması*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çiftçi, Ömer; Çeçen, M. Akif, (2013), “Kelime Öğretimi”, (Ed. Abdurrahman Güzel, Halit Karatay), *Türkçe Öğretimi El Kitabı*, s. 335-350, Pegem Akademi, Ankara.
- Demirel, Özcan, (2012), *Yabancı Dil Öğretimi*, Pegem Akademi, Ankara.
- Ediskun, Haydar, (2004), *Türk Dilbilgisi* (9. Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Erdoğan, Gülcan, (2019), *Yabancılar Türkçe Öğretimine Yönelik Ders Kitaplarının Atasözleri ve Deyimler Açısından İncelenmesi*. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Ergin, Muharrem, (1977), *Türk Dil Bilgisi*, Minnetoğlu Yayınları, İstanbul.
- Gencan, T. Nejat, (1979), *Dilbilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Göçen, Gökçen, (2016), *Yabancılar İçin Hazırlanan Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı ile Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Yazılı Anlatımlarındaki Söz Varlığı*, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Göçen, Gökçen; Okur, Alpaslan, (2015), “Ortaokula Yönelik Söz Varlığı Araştırmalarının İncelenmesi: Tezler”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, C. 3, S. 1, s. 64-79.
- Göçer, Ali, (2015), “Türkçe Dersi Metin İşleme Sürecinde Bağlam Temelli Sözcük Öğretimi ve Etkin Sözcük Dağılımı Oluşturmadaki İşlevi”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, C. 3, S.1, s. 48-63.
- Göz, İlyas, (2003), *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- Güneş, Firdevs, (2013), *Kelimelerin Gücü ve Zihinsel Sözlük*. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1, 1-30.
- Güvendik, Tuğçihan, (2019), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil-Kültür İlişkisi Bağlamında Yazınsal Metinlerin Temel Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*, Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol, (2013), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kantemir, Enise, (1997), *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Engin Yayınevi, Ankara.
- Karadağ, Özay, (2005), *İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karadüz, Ednan, (2004), “Sözcük Sıklığı Çalışmalarının Önemi”, *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I*, s. 1605-1613.
- Karatay, Halit, (2007), “Kelime Öğretimi”, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 27, S. 1, s. 141-153.

- Karatay, Halit, (2020), Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Söz Varlığı ve Geliştirilmesi, (Ed. Halit Karatay), Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi El Kitabı, s. 253-270, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Zeynep, (1992), Gramer Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Kucera, Henry; Francis, W. Nelson, (1967), Computational Analysis of Present-Day American English, Brown University Pres, Rhode Island.
- Kurudayıoğlu, Mehmet, (2005), İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurudayıoğlu, Mehmet; Dölek, Onur, (2019), “Söz Varlığı ve Sözcük Öğretiminin Önemi”, (Ed. Alpaslan Okur, Gökçen Göçen), Türkçenin Sözcük Öğretimi, s. 19-36. Nobel Yayınları, Ankara.
- Kurudayıoğlu, Mehmet; Karadağ, Özay, (2005), “Kelime Hazinesi Çalışmaları Açısından Kelime Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme”, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 25, S. 2, s. 293-307.
- Memoğlu Süleymanoğlu, Hayriye, (2006), Türkçenin Ters Sıklık Sözlüğü, Kurmay Kitap Yayın Dağıtım, Ankara.
- Memoğlu Süleymanoğlu, Hayriye, (2014), Türkçenin Sıklık Sözlüğü Edebî Eserlerde Sık Kullanılan Sözcükler, Hatiboğlu Yayınları, Ankara.
- Mustafaoğlu, Rauf, (2018), Yabancı Dil Olarak İngilizce ve Türkçe Öğretimi A1 ve A2 Seviyesindeki Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından Karşılaştırılması, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ölker, Gökhan, (2011a), Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü (1945-1950 Arası), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özbay, Murat; Melanlıoğlu, Deniz, (2008), “Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, s. 30-45.
- Özbay, Murat; Büyükkız, K. Kaan; Uyar, Yusuf, (2011), “İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarındaki Kelime Hazineleri Üzerine Bir İnceleme”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 8, S. 15, s. 149-173.
- Özdemirel, A. Yavuz, (2017), Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarındaki Sözcüklerin Kullanım Sıklığı Bağlamında Değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, Bülent, (2019a), Yabancılar için Türkçe – 1 Türkiye Türkçesinde Fiiller Derlem Tabanlı Bir Uygulama A2-C1 Düzey, Efeakademi Yayınları, İstanbul.
- Özkan, Bülent, (2019b), Yabancılar için Türkçe – 2 Türkiye Türkçesinde Önadlar Derlem Tabanlı Bir Uygulama A2-C1 Düzeyi, Efeakademi Yayınları, İstanbul.
- Pierce, Joe E., (1963), “A Statistical Study of Grammar and Lexicon in Turkish and Sahaptin (Klikitat)”, International Journal of American Linguistics, C. 29, S. 2, s. 96-106.
- Pilav, Salim, (2008), Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Serin, Nilüfer, (2017), Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitapları ile Bu Kitapları Kullanan Öğrencilerin Söz Varlığının Karşılaştırılması, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Thorndike, E. Lee, (1921), Teacher's Wordbook, Columbia Teachers College, New York.
- Thorndike, E. Lee; Lorge, Irving, (1972), The Teacher's Word Book of 30.000 Words, Teachers College-Columbia University, New York.
- Tüfekçioğlu, Burak, (2018), Yabancı Dil Olarak Akademik Türkçe: Sosyal Bilimlerde Akademik ve Teknik Söz Varlığı, Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Vardar, Berke, (2002), Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, Multilingual Yayınları, İstanbul
- West, Michael, (1959), A General Service List of English Words, Longmans, London.
- Zorpuzan, Sena, (2018), Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Kitaplardaki Kalıp Söz ve Deyim Varlığı, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.